

DISPUTATIO PHILOSOPHICA,
DE
PATIENTIA
STOICORUM,
QUAM,

*Consensu Amplissimi Ordinis Philosophici,
In Regia Academia ad Auram,
Publice disquisitioni offerunt*

PRÆSES
MAG. JACOBUS
ALANUS,

Regis Regniq̄ue Svioniæ Amiralitatis Carol. Cor. Eccles.
V. PASTOR,
ET

RESPONDENS
JOHANNES M. HAGERSTEIN,
OSTROGOTHUS.

Die VII. Decembr. An. MDCCLI. in Auditor. Maj.
Tempore ante meridiem solito.

ABOÆ, impressit DIRECT. & Typogr. Reg. Magn. Duc.
Finland. JACOB. MERCKELL.

Köngl. Maj:ts
TRO-TIENARE och LIEUTENANT,
Högwälborne BARON,
HERR G U S T A V
R E I N H.
R E H B I N D E R,

Höggunstige HERRE,

Fördelarne af de egenskaper, med hvilka menniskiornes själar äro pryddes, fordra, at deras efterfinnande bör sträcka sig så mycket högre, som deras förmohn fram for andra, på jorderymden befinteliga creatur är större. Och vore intet önskeligare, än at alle vittre menniskior ifrån vetenskapernas första urqväds timma detta hade efterlinnat. Men det synes, ty värr! liusligt af tidernas rön, at sådant icke skiedt. De fordna vishets älskare, hafva härutinnan fast ofta tagit dryga felsteg, som i närvarande arbete korteligen vifes.

Min

Min skyldighet fordrar, så thetta lemnas til almänt
omdöme, at dersamma Högvälborne Herr BARON
och LIEUTENANTEN, som ett tecken af min ödmu-
kaste tacksamhet upoffra. De ovederfelige prof af
högprisvärd ynnest, som jag ständigt erfarit och i syn-
nerhet under de fyra åhren, då mig vederfors lyckan at
i vitterlek och seder handleda Högvälborne Herr BA-
RONS och LIEUTENANTENS Högförnäma Families
i dygd och ädelmod grönskande telningar, forsk kra mig
at detta med samma ynnest uptages, som Högvälborne
Herr BARON och LIEUTENANTEN mig altid vär-
dats visa. Försynen har tildelt Högvälborne Herr BA-
RON och LIEUTENANTEN de egenskaper, som for-
tiena närvarande och tilkommande tids beständiga äre-
minne. Allmachten göre fordenskull Högvälborne
Herr BARONS och LIEUTENANTENS åhr tablrika
och falla, så at Högvälborne Herr BARON och LIEU-
TENTEN med långvarig fagnad, må få äda Sin
Högförnäma Families välgång! Uti otvifvelachtig och
ödmukaste tilforsicht, at de strålar, som af Högvälbor-
ne Herr BARONS och LIEUTENANTENS vanliga
ynnest falla på Des Clienter, varda äfven til mig, än-
skiönt ovärdigan, sig sträckande, framhärda jag med
diup och ouphorlig vörndnad

Högvälborne Herr BARONS och LIEUTENANTENS,

ödmukaste tjenare,

JOHAN M. HAGERSTEIN.

HANDELSMANNEN i Stapelstaden Åbo,

Högvälachtad

Herr GUSTAV ADOLPH
WITTFOTH,

Min Gunstige PATRON.

Wisshet och sanning är det måhl, til hvilket de förnuftige menniskor med flit böra richa sina tanckar. Detta hafver ifrån verdens början in til nu varit de om-täncktare tillens lysa. De gamle Stoici tyckas härutinnan hafva gjort vackra framsteg. Men när man vid förnuftets ljus nogare ikiärskäddar deras tanckesätt, varder man warse, at en stor del brukat dem mera til skryt än at utforska visshets och sannings rätta dyrd. Detta är til en del visadt i närvarande ämne, hvarest deras tanckar om tålmod föreställas. Jag hafver, vid detta tillfälle, i synnerhet bordt ihogkomma och med vördnad anse de mångfaldiga välgjerningar, mig ständigt af Eder, Gunstige HERRE, vederfarne äro. Och oachtadt slikt ej svarar emot den gunst jag af Eder åtniutit, så har jag doch, at derfore offentligent framte ett ringa prof af mitt högtförbundna och tacksamma sinne, tagit mig frihet, Eder, Gunstige HERRE, detta arbete, i ödmjukhet at tillskrifva, i säker förhoppning, det med ynnest och välvilja uptages. För öfrigt skal i all min tid intet högre vara i min önskan, än at Gunstige HERREN, med hela des kiära omvårdnad, må af en blid Förfyn ersara all andelig och lekamlig sällhet til dens outfägeliga fågnad, som skattar för heder och lycka, at, uti Gunstige HERRENS beständiga ynnest innesluten, med oafstelig tillgifvenhet framleuva

Högvälachtade Herr HANDELSMANNENS,

Min Gunstige PATRONS,

ödmjuka tjenare,
JOHAN M. HAGERSTEIN.

Doctissimo & Politissimo

VIRO-JUVENI,

D: NO JOHAN. M.
HAGERSTEIN,

S. P. D.

PRÆSES.

Sacerdotium in fano Philosophiæ Moralis satis illustri omni fere ævo calida mortalium affectarunt cura. Sed, cum tubum rectæ rationis opticum susque deque habuerint, mirum non est, in scriptis multorum, præcipue Moralibus, nihil fere præter ampullas & sesquipedalia occurrere verba. Alios autem ut silentio præteream, apud multos sane Porticensium hoc utramque facit paginam. Adcuratiori enim lima destituti conjecturam, in non paucis, fecerunt evanidam & incertam, multa rite non concludentes, & plurima ignorantes, vel negantes, quæ ex principiis rationis de jure fluant. Specimini loco esse possunt, quæ de Virtute PATIENTIÆ in laciniis & scriptis istius sectæ invenimus. De qua etiam PATIENTIA, cum nonnulla præsens in medium sistat disputatio, eorum sententias satis, ut opinor, exponit. Et, cum Tibi, Mi Amicissime

me

me HAGERSTEIN, placuerit in illa & edenda,
& defendenda operam collocare laude dignissimam;
nomen profecto officii civilis obliti a me vix amo-
verem, nisi hisce & amorem, & animum te-
starer gratisimum. Hac sane opera optime de
bonis meruisti Literis, & adfatim monstrasti, Te
non tantum ceteris Scientiis omnibus, verum et-
jam Morali in primis Philosophia strenuam na-
vare operam. Perge, DEO favente, sedulus bo-
nis invigilare Literis, & quidquid vel Theologi-
sum, vel Philosophicum sit prudenter & toleranter
amore prosequi maximo. Summum illud, quod
suras & vigiliis Tuas recte pensitat Numen,
Tibi semper adfuturum est, & elogium atque
premium Civis vere Literati aliquando retribuet
& expendet. Mihi sufficit publice indicasse, &
quam multum amore Tui flagrem, & quam
Tibi fausta quævis & felicia impense exoptem.
Scribeh. Aboæ, die XII. Novembr. An. MDCLL.

PRÆ-

PRÆFATIO.

Ex virtutibus non parum eminet tot inter tantaque vite huius mala lenè ac suavissimum Patientiæ non excutere jugum. Cogitandum enim est non minorem, quam prudenter agere, Virtutem esse adversa æquo ferre animo. Neque quisquam, si vel maxime optima quæque peregerit, vitam transigere poterit felicem, nisi & idem mature advesiat, mala quævis mascule vincere. Hic omnis est sapientiæ scopus; hæc omnium vivendi regularum summa; hoc denique prudentiæ compendium universæ: Discere quæ virtutis sunt prudenter agere, & adversa toleranter pati. In his certe conspicimus hominem quamdiu vixerit, uno pede viæ recte agendi, altero viæ toleranter patiendi perpetuo debere insistere, si cursum ad veram aliquando felicitatem dirigere serio optaverit. Cum itaque tam nobilis & necessaria ea sit Virtus, quam Augusto Patientiæ nomine appellamus, nec inutile, nec injucundum erit ulteriores de hac lineas ducere. His ergo occupati, B. L., enixe rogamus, ut benigniori hæc nostra ponderet iudicio, nobisque mitiorem indulgeat censuram, præcipue cum nullis verborum phaleris lenocinantes præsens argumentum simpliciter tractare studuerimus.

§. I.

Quemadmodum duplici homo lumine rationis nimirum & gratiæ diviniore gaudet ; ita quoque duorum generum Virtutes numerantur, quarum alias ratio dicitur, alias Divina gratia operatur. Eodem modo *Patientia* considerari potest, aliam ratio sana tradit, aliamve Sanctior Morum doctrina nobis pensitandam sistit. Neutra suis destituitur fulcris. Dolendum vero est eam, quam antiqui Stoici, quos heic, tantum non omnes, præcipue intelligimus, in medium produxerunt *Patientiam*, splendida satis titulorum præ se ferre nomina, nec non manuactiones continere primo intuitu visu egregias, sed factu difficiles, immo impossibiles. Hinc de illis JUSTUS LIPSIVS, Professor olim Historiarum Univers. Lovaniensis, licet & ipse amore hujus Sectæ flagraverit, in Præfatione manu. ad Philos. Stoicam: *Quid quod, inquit, PHARISÆI olim inter Judæos secta nobilis, ad hanc Stoicam proxime accesserunt. Et Celeb. LAURENT. REINHARDUS in Histor. Phil. Moralis §. V. de Stoicis pronunciat ; Plerique maximi fuerunt hypocrite. Multa habent, quæ Christianorum dogmatibus prope accedere videntur ; sed si larvam detraxeris, anguis sub herba latens adparebit.* BÆLIUS ergo eos PHARISÆOS vocat *Paganismi.*

§. II.

Apad gentilium Stoicos solidius non invenimus *Patientia* fundamentum, quam quod ex subeunda *fati*, ut loquuntur, prorsus non evitandi necessitate fluat.

fluat. Verum, quantum *Patientie* fulcrum! Quis enim quæso a se impetrare potest, ut tot tantaque vitæ hujus mala, solius cujusdam, quod evitari nequit, *fati* causa, quod album an atrum sit, prorsus nescit, æque sustineat? Nec melioris indolis est, quod pariter apud illos non raro deprehenditur, operam scilicet esse dandam, ut homo affectus penitus exuat, atque sic dolores, quos non amplius sentiat, quasi nihil sustinens, perferre queat. Ecquis enim quamdiu mortali cinctus est corpore, ita de se avellere poterit istas humanæ naturæ proprietates, quæ nunquam non hominem comitantur. En! Virtutis hujus fundamentum præceps & lubricum. Etenim cum hoc humanarum non fiat virium, intelligitur quoque eidem ædificium Virtutis superstrui posse nullum. Quid de gloria immortali ejusque cupidine dicendum est, quam etiam hi tanquam hujus virtutis fundamentum, commendare solebant? Negari quidem non potest, huncce elati animi motum tam multum ipsis placere, ut virtutes fere omnes vel ex illo solo derivant. An vero tantis ille viribus gaudeat, ut idem nunc animi langvori succurrere, nunc abstergere dolorem, nunc refrenare furorem possit, est de quo omnino dubitamus. Adeoque veræ virtutis splendidum ea non meretur nomen, quæ huic tantum innititur fundamento.

§. III.

Virtutis hujus longe firmiora initia & fulcra sanæ rationis morum nobis præbet doctrina. Ostendens hominis gentilis & rationis ductum rite sequentis animum posse amoris DEI in suo genere veri capacem

esse, quod, invito licet CHRISTIANO THOMASIO, admit-
timus. Mens ideo hoc modo confusa DEO *patientie*
quoque studet, licet hoc fiat timida & infirma ratione.
Deinde, cum officiorum quæ DEO ac vitæ nostræ lociis
debemus nexus sit admirandus, animus certe, vi ob-
ligationis naturalis, DEI hominumque amans, quæ
oboriuntur adverſa toleranter sustinet, nec extra se
ipsum, ulciscendi cupidine, temere rapitur. Ergo ad om-
nes vehementes mentis motus sedulo attendit, fi-
nem eorum respicit, & si inordinati sint, ne in actio-
nes irrumpant circumspecte cohibet. Diligentem ita-
que hortulanum hoc in negotio imitatur, & principis
obstat. *Homini enim ratio a natura data est, qua animi aſe-*
ritus regantur, eleganter pronunciat CICERO de natura
Deor. lib. 2.

§. IV.

EX his palam collocatis & supra dictis intelli-
gi potest, quisnam ille sit, ac esse debeat, qui se-
dulus hujus virtutis cenſeri queat ſectator. Hominem
esse magno animo præditum dumeta respondebunt
Stoicorum. At, nemo tam est ignarus quin intelligat
hoc modo reperi de quibus §. II. dictum est. Homi-
nem porro ſapientum placitis innutritum iidem adji-
ciunt. Non facile inficias eo, eorum disciplinæ addi-
ctos, de hac virtute multa subtiliter, quin & subdole
admodum differere posse. Verum in doctrinæ hujus
exercitio nihil aliud efficiunt, quam se suosque dispu-
rationum & interrogationum laqueis irretitos, trilli-
bus ineptiis *patientia* vera privant. Rem, tandem
acu se tetigiſſe Schola putabit Stoica, si hominem aſe-
ctibus

Atibus exuendis Studentem, sacratum hujus virtutis templum esse dixerit. Sed tantum abest, ut hoc ipso aliquem virtuti huic idoneum nominent, verum potius eandem, pro sua detrita fronte, conatu giganteo proteribant. Etenim, cum nemo id efficere valeat, nemo quoque huic virtuti idoneus censei poterit. Et si vel maxime eo progredi homo posset, nullus tamen in eo *Patientia* locus esset, cum, qui nihil sentiat, *Patientia* quoque non meretur laudem.

§. V.

IN subsidium itaque iterum vocanda est sanior illa morum doctrina, quæ dilerte copioseque nos edocet, neminem nobilissimæ hujus virtutis sectatorem fieri posse, nisi legis naturalis probe gnarum. Illius enim cognitione, ubi solide imbutus fuerit animus, quæ ipsi eveniunt adversa, nec cæco alicui *fato*, nec fortuitis casibus, nec denique malo cuidam *spiritui*, sed DEO soli sapienti, cujus Divina providentia, & mundus & omnia in eo administrantur, tribuit. Et illud quidem ubi semel cognoverit, nec altius abstrusa DEI consilia rimari sustinet, sed tua sorte contentus, *Patientia* studet. Unde recte, hoc sensu, EPICURETUS, licet & ipse Stoicus: *Constitui, inquit, & confirmavi voluntatem meam voluntati Divina. Vult me febricitare & ego volo, aliquid aggredi, volo, potiri, volo.* Vid. Lipsium l. c. p. 510.

§. VI.

JAm vero ipsum illud, in quo virtutum hæc pulcherrima sese conspiciendam exhibet, theatrum contemplantur. Ea scilicet, quæ Augustæ huic virtuti,

tuti, præclaram suam ostendendi indolem, aniam præbent opportunam, mala an adversa dicam? ejus sunt indolis, ut dura & superatu difficilia videantur. Quotquot has terras mala exagitant, tot *Patientia* castra, & tot certamina se objiciunt, in quibus vel tirocinia ponere, vel victoriam reportare possumus. Neque hic inventorum Zenonis Æmuli sani quid docebant. Etenim his ipsis, quæ secum fert fors humana, malis, non contenti, mala sæpe numero sponte conciliata addebant, atque sic quasi communia ista mala, *patientie* suæ, mirum in modum exuberanti non sufficerent, ipsi sibi, quæ horum erat temeritas! mala atque milerias contrahere edocebantur. Fidem his tribuat omnis, qui male sana horum apud GELLIUM, PLUTARCHUM, CICERONEM, aliosque placita tum de obeundis & lustinendis quibuscunque, quæ etiam evitari possent, periculis, modo gloriam pariant, tum etiam de parata morte violentis manibus, neglecto omni mortis dolore, fiat id modo gloriose, sibi inferenda, secum perpenderit.

§. VII.

Ingens immanisque molis foret, omnia, quæ vita hæc misera secum trahit, mala atque adversa recensere; neque major inde redundaret utilitas, si quæ de classibus istorum subtilius disputari possent multis persequeretur. Duorum itaque generum omnes facio calamitates & ærumnas, quæ mortalia vexare solent pectora: alias adversa fortuna, alias hostium malitia excitatas. Neutras, DEO non permittente, fieri novimus. Ceterum nec plura sibi mala conciliat, nec, quæ

quæ DEO volente, ipsi eveniunt pro malis, sed tantum pro adversis reputat, quæ, cum a DEO, vel infligente vel permittente descendant, non magis in se mala esse possunt, ac DEUS ipse, qui sane optimus est, quod profecto omnis, qui accuratissimum & perfectissimum attributorum Divinorum æquilibrium observare potest, admittere necessum habet.

§. VIII.

SUMMÆ vero hujus virtutis naturam atque indolem propiori adspectu mirabundi contemplabimur. At, si uspiam, hic sane discimus,

quid distent æra lupinis.

Ista etenim, quam gentiles hi jactabant, *Patientia*, nihil aliud erat, quam vana quædam animi, rescissis affectibus omnibus, simulatio, & denique in illum animi statum definebat, quem ἀπάθειαν dixere. Ejusmodi vero hominem nec existisse, nec existere posse, nemo dubitabit, qui ignoraverit, quid sit, esse hominem.

§. IX.

NON destruenda igitur est omnis volendi facultas, quippe innata, non eradicandi & proscribendi affectus, quippe naturales & insiti in animis nostris; sed ita hoc effectui dandum est, ut intellectus & voluntas hominis, quod suum est rite observent officium. Qualis enim conceptus, talis inde oritur affectus. Mens ergo ad nihil se determinare debet, cuius non distinctam habet perceptionem. Nam licet *patientia*, ut virtus moralis ex voluntate proficiatur, ei tamen prælucere debet intellectus. Ex hoc demum fonte fluit vera illa, quæ splendidum virtutis meretur titulum

lum *Patientia*, quæ vanam illam & a religione remotam umbram longe & multum antecedit. Nihil ergo impedit, quominus de hac nostra, idem quod veteres olim de virtute in genere, iudicium feramus: tantam scilicet illius esse pulcritudinem, ut si oculis se usurpandam præberet, neminem non illam amore prolecuturum fore, certum sit.

§. X.

Mitra equidem de sua *patientia* iactabant Stoici, urgentes summam illius necessitatem, & dicentes eadem neminem mortalium carere posse; at falsa prorsus fictaque ratione, statuebant, necessitatem illam non aliunde, quam ex necessario quodam *fato* derivandam esse. Laudibus ad cœlum usque extollebant utilitatem virtutis hujus maximam, quam ut illi, si vera sit, non denegamus: Ita nec profano isti virtutis simulacro concedere id laudis possumus. Contra testæ & veteratoria eam simulatio comitabatur, ut, qui maximam, quævis perpetiendi virtutem ostentare volebant, pessimas interdum, detracta modo larva assimilatae Virtutis, ipsi sibi maculas inurerent. Qui adeo nobilitati ipsius verum non statuerunt pretium.

§. XI.

VEra enim *Patientia* adversus vitæ hujus mala medicinam quasi parat universalem. Solida igitur illa, non simulata virtus est, non umbra, non vanum virtutis exemplar. Nobile est istius, quod meretur nomen: nobilior indoles: proprietates longe nobilissimæ. Neque vero, quod tam rara sit hæc virtus in terris,

terris, ejus præstantiæ quidquam derogat, cum præstantissimum quodque rarissimum esse, nobis constet.

§. XII.

Non ignobilior ipsa Virtute nostra finis est, ad quem tota cursum dirigit suum. Quotquot Stoicorum de hac, virtute differentes legimus, nihil fere, præter vanæ consecutionem gloriæ, hujus virtutis scopum fecisse, certum est. Quasi vero eam tantum ob causam colenda esset Virtutum hæc nobilissima, ut incertas posteritatis laudes, ista juvante, aucuparemur.

§ XIII.

Sed longe præstantiorem metam Virtuti nostræ sana præfigit ratio. Nam non in hominum gratiam *Patientia* studet, sed propter DEUM, cujus voluntatem & præcepta in lege naturali, voce illa DEI, occurrentia violare nefas ducit: Nec suas hac Virtute laudes divulgare, sed Summi NUMINIS gloriam amplificare & celebrare unice & singulariter intendit, accuratissime perpendens quantum decoris accedat illis, qui genuinam rationis doctrinam profitentur non ore tantum, sed & factis id comprobent ita, ut studeant non animo tantum sapere ac verbis proloqui, sed etiam ipso facere opere, quemadmodum mandata legis naturalis requirunt. Quod si rite effectui detur *Patientia* nostra hominibus contra multas calamitates robur addit maximum. Summam igitur Virtutis nostræ præstantiam, vel ex his dijudicabit ille, qui virtutum ac vitiorum pondera ex scopo singularum actionum æstimare didicerit.

§. XIV.

Ilius vero mirifica indoles adhuc illustrior erit, si
 quæ & quanta efficere possit adcuratius expendi-
 mus. Profana illa Virtus non meliora, quam ipsa erat
 producere poterat. Sequebatur eam non raro sum-
 ma temeritas, ut maxima quæque audendi libido in-
 cederet. Putabant enim vires suas, ut nulli ferendo
 oneri impares; ita & cuivis suscipiendo operi, eidem-
 que vel periculofissimo, pares esse, quod si ex voto
 non cesserit, *patientiam* illorum statim eis præsto futu-
 ram. Hinc etiam vix ferenda apud illos ambitio, quæ
 eos præcipue occupabat, qui majorem præ ceteris *Pa-
 tientie* gradum attigisse, sibi videbantur. Hi enim cum
 omnibus se animi motibus immunes jactarent, soli sa-
 pientum ambire titulum, reliquis despectis & pro ni-
 hilo habitis, non dubitabant. Nec tamen desperatio
 procul aberat, frequens profanæ istius Virtutis even-
 tus, quæ eo sæpenumero miseros adegit istos *Patientie*
 Sectatores, ut cum vincendis effervescentibus animi
 motibus longe se impares sentirent, mortem sibi ipsi,
 velut *Patientie* omnis pertæsi, violentis manibus con-
 sciscerent. Interdum pessimo hujus virtutis abulu in-
 stultum ejusmodi vitium incidebant, quod non potest
 non cuivis erectioris saltem indolis displicere. Ut sci-
 licet omnibus summa eorum *Patientie* eo melius inno-
 tesceret, sordida sæpe vivendi ratione se omnium con-
 temtui ultro exponebant, nec illatas injurias, quas,
 si sibi consulere, & scelestos emendare voluissent, re-
 torquere facile potuissent, nullo modo se animadverte-
 re simulabant, singulari admodum genio decepti,
 sum-

summam *Patientia* gloriam esse, a plurimis despici, putantes, quam *Patientiam* asininam jure summo dixeris.

§. XV.

Nobilissima vero bona sanior rationis doctrina de hac virtute cultoribus suis promittit, utpote quietem & tranquillitatem animi non contemnendam. Ratio vero heic imperfectionis suæ convincitur, & divinum ut quærat auxilium svadet.

§. XVI.

PRæterea cum summo genere nostra orta sit virtus, nefas sane erit eas Virtutes silentii peplo & sipario involvere, quæ propinqua ei sunt cognatione conjunctæ. Illi olim, quorum sæpius mentionem fecimus, duas præcipue virtutes, magnanimitatem atque constantiam, tanquam lectissimas *Patientia* sorores, celebrabant, quarum illa nulli oneri suscipiendo impar sit, hæc nulli diutius ferendo succumbat. At, nulla hic, & quid mirum! pietatis mentio, cui tamen tanquam summæ omnium virtutum Reginæ, ipsa quoque hæc nostra sponte vela submittit, quia cum Divina hac arctissimo satis vinculo juncta est. Hinc CICERO: *cultus, inquit, Deorum est optimus, idemque castissimus, atque sanctissimus, plenissimusque pietatis, ut eos semper pura, integra, incorrupta & mente & voce veneremur.* Lib. 2. de Nat. Deor.

§. XVII

ET re ipsa eo excellentior est nostra virtus, quo magis de Regia ejusmodi consanguinitate & profapia sibi gratulatur; qua cum gloriari & lætari non

possit profana ista virtus, omnem dignitatem perdidisse necesse est. Neque illius nostram cognationis sup-
 pudet, quæ cum modestiæ Virtute ipsi intercedit.
 Quæ profecto tam propinqua est, ut nisi nimium nos-
 tri amorem, quem Philautias illicitæ insignimus no-
 mine, ac nimis arrogantem nostri ipsius aestimatio-
 nem repudiaverimus, veræ *Patientiæ* unquam nec a-
 more, nec amplexibus digni habeamur. Et quidni
 huc egregiam mansuetudinem referam? cujus uni-
 versa facies, compositio membrorum & conformatio
 lineamentorum evincit, ex eodem illam, atque hanc
 nostram thalamo ortum habere. Nihil enim asperi,
 nihil acerbi, nihil denique difficilis ac morosi in eo re-
 periat necesse est, qui in virtutis hujus delubro sa-
 cra obire decrevit.

§. XVIII.

QUæ autem illi ex contraria parte opponuntur vi-
 tia, fugitivo tantum oculo adspiciemus, ne cras-
 sis suis tenebris lucem nobis fortassis intercipient. Ne-
 que tamen immorabimur illis, quæ false partim, par-
 tim minus adcurate a Stoicis eorumque lociis afferri
 solent. Huic scilicet Virtuti contrariam censuerunt
 demissam quamvis & humilem animi conditionem,
 quæ in se tamen nec bona, nec mala est, etiamsi in
 alterutram partem inclinare possit. Quin immo, si
 rem adcuratius scrutemur, virtutum classi potius,
 quam vitiis annumerari debet, quippe quæ ab ipsis
Patientiæ finibus non plane exul censenda est. Nimiam
 certe sui æstimationem homo abjicere & deponere de-
 bet antequam *Patientiæ* pectus suum consecrare & de-
 dicare

dicare potest. Cum autem iidem quamvis affectuum animi ostensionem & demonstrationem Virtuti huic contrariam esse, judicarent, ipsam ei naturam hominis contrariam judicasse, censendi sunt, quippe cujus non est, omnes animi motus extinguere, quamvis eosdem aliquomodo suppressere possit.

§. XIX.

Procul ergo hinc recedat, solio jam dejecta tuo, vana illa Virtutis umbra *Patientia* Stoica, atque non ab hominibus, sed a Saxis lapidibusque in Stoa, si fieri potest, colatur. Exulet omnis ficta & simulata Virtus, quæ multa se toleranter perpeti, pessima nequitia fingit, animo interea perpetuis fluctibus inquieti instar maris, exagitato. Expellatur effeminata illa mollities, quæ vel levissimo oneri tergum subtrahit, humerosque lubducit. Transeat immanis iste furor, qui frena mordet, inconditoque murmure divina quævis lacerat, ac hominem belluis vastificis ferociorem fere reddit. Procul hinc, procul omnia estote profana vitia & nemini unquam nostræ huic egregiæ sacra tacturo obstrepere conanimi!

§. XX.

Detracta hoc modo larva *Patientia* Stoicorum hanc, ex mente eorum, subnectimus effigiem, eam scilicet esse Virtutem (quanquam nihilminus est) in adversis adhibendam, qua homo sapientum placitis innutritus, ac sapientiæ viam jam ingressus, omnia quæ sibi, vel *fato* sic urgente, vel casu, vel a se ipso contracta mala eveniant, sine omni animi motu se constanter perferre simulat, atque præterea ab omni

eo, quod vulgare cenferi, vel de interno quodam motu testari poffet, follicite abftinet, ut immortalẽm fibi famam conciliet, quo ipfo tamen plurimum ad fummam temeritatem, ambitionem & desperationem, quin & fordidam interdum vitam delabatur.

§. XXI.

ALtera vero, quam fanior rationis doctrina exponit *Patientia*, eft virtus in adverfis conspicua, qua homo genuinis rationis & Legis Naturalis præceptis imbutus, omnia, quæ provida DEI cura ipfi adverfa eveniunt, debito, erga DEUM, obfequio, toleranter perfert, omnemque a fe & simulationem, & molliem, & furorem abefse jubet, ut voluntati Divinæ morem gerat quo ipfo animi tranquillitatem fervare ftudet, fummamque anhelat felicitatem.

§. XXII.

AD ea nunc progredientibus, quæ ad ipfum virtutis hujus exercitium propius pertinent, ampliffimus sane difputationis fe aperiret campus, nifi eorum in præfenti, ne nimiam in molem accrefcat opella, primæ tantum ducendæ effent lineæ. In ipfo limine perfonare mihi aures videntur argumentis illis, quibus Stoicorum difciplina, ad *Patientie* exercendam virtutem fuos adhortatur. Neceffe eft, inquit, mortales, ut eam, quæ vos urget, fentientes neceffitatem, *fato* deluper cervicibus Veftris incumbenti Vos univerfos permittatis. Neque enim fi vel omnem, quæ hominis modo eft, & prudentiam adhibueritis, & operam, effici a Vobis poterit, ut ea, quæ in *fatis* funt vel latum ungvem minuatis. Tantum fi quidem,
tamque

eamque latissime patens fatorum est in has terras regimen, ut quidquid homo genitum est, illi se subducere non possit. Quo enim eunquē oculis pertingere datum est, innumeros cernitis ubique vestrae conditioni similes, quin & vestra deteriores. Nefas ergo est, cum sitis homines nati, aliam, quam hominibus communem sortem, hoc est ærumnis quibusvis, miserisque expositam, Vobis exoptare. Cessate igitur Vestram acculare fortunam, & sorti, quæ nobiscum nata fuit succensere. Quid enim hoc quæso, esset aliud, quam id ipsum indignari, quod natura, Vos esse homines, voluit? In illos potius convertite oculos, qui virtutis & constantiæ laude immortale sibi apud posteros omnes nomen pepererunt. Illi certe, cum sæpe infelicissimi essent, ideo se non putarunt infelices, quod suam, hoc est humanam sortem perferre didicerant. Atque iidem, cum a plurimis, qui meliori fruerebatur fortuna, dignissimi haberentur, suæ ipsi succensere, nunquam sunt nisi, quin cum homines essent, quidquam a se humani alienum ne quidem exoptarunt. SCIPIONES cogitate, CATONES, REGULOS, METELLOS, omnes in univēsum heroës, qui & samam & fortunam vincentes strenue se ipsis propemodum majores fuisse videntur. Hæc itaque & Vobis ad immortalē gloriam minime præclata via est, quam, si modo constanter ingredi, non recusaveritis, Vestrae Virtutis exemplum sapientissima quæque posteritas; summis omnino laudibus æternum celebrabit. Quæ e contrario abjectos illos & effeminatos contumelia manet! quorum quippe pectora ani-

mam

mam feminea debiliorem, ac spiritum homine indignum inhabitasse, omne ævum judicabit. Hæc ubi Vos non dum moverint, tandem revocate ad animum, quantæ sint humanæ fortis vicissitudines. Hiemem æstas, lucem tenebræ excipiant. Omnium sicuti rerum, sic fatorum vices sunt. Neque enim si nunc male, & olim sic erit. Tempora igitur in iisque Vos ipsos patiamini, scientes fortunam contemnente contemnere, ut illa in admirationem Vestri rapta, meliore nos sorte dignos judicare discat.

§. XXIII.

Hic definit Philosophus Stoicus animo infelici in hæsitatione relicto. Ille igitur, quando hæc argumenta penitus rimatur, veritatem in quibusdam, in singulis valorem desiderat exclamans: Eheu vero! hem sane te fallum, qui omnes mihi vitæ consortes æque miseros esse persuadere cupis, cum tamen plurimos meliori sorte gaudentes, aliquos etiam summa, quam modo hæ terræ capiunt, felicitate saturatos, hisce oculis intuear. Quid ad me heroum exempla? an ergo eadem eodem animo pati possum, iisdem viribus non instructus? Quid me gloria tangat? haud sane illius me sensus ullus afficiet, in miseriis mortuum. Nec propter incertas laudes, quæ ab hominum opinione pendent, ac nobiscum sæpe moriuntur, tantas, ut æquo animo perferam ærumnas a me impetrare possum. Sit turpe, sit inhonestum, sit denique forti sapientique Viro indignum, casus suos fortunamque dolere. Certe non mei solius hoc exemplum erit, qui complures, & fortes & sapientes Viros isthac

isthac in re socios advocare possum. Nec denique spes me futurorum ulla, ad toleranda præsentia mala vel allicit vel invitat. Ea enim, quæ metuo, quam quæ sperem longe plura sunt atque potiora. Et quid meliora speravero? meliora sperandi ansam fortuna quamdiu noverca est mihi omnem præcidit. Illud ergo ex omnibus unum superesse videtur, ut quos leni *Patientia* declinare non possum casus, audaci forsitan trementi- que furore repellam.

§. XXIV.

ATque ex his, quæ e profana Stoicorum disciplina paulo altius repetii, satis dilucide cuivis innotescere putamus, ad commendandam *Patientie* summam Virtutem, quam non sit tota eorum ratio idonea, ad assentiendum vero quam imbecillis. In faustis certe hiteri similes sunt Alchemistis, qui ex metallis nobilissimam extracturi partem, eum laboris sui habent fructum, ut spem, cum fumo ex camino aufugere videant. Quod hi miseri suæ infelicitatis experimento satis superque comprobant.

§. XXV.

Multis ergo parasangis rectæ rationis doctrina *Patientie* gentilium horum superat dogmata. Hæc enim motiva hujus exercendæ Virtutis, pondere, gaudentia, summo ostendit. Quorum non infimum est, quod voluntas hæc est summi Legislatoris, cui morem

C

gere-

gerere obstricti sumus omnes. Et quis nostrum adeo a linea deviare recta, tantaque abriperetur temeritate, ut huic non esset obediens. Nam, quidquid DEUS vult ad perfectionem & felicitatem nostri tendit summam, hanc vero omnes rite rem pensantes affectant, nulla igitur est causa cur nobilissimam non sectaremur Virtutem *Patientie*. Qui enim vult finem velle etiam debet media ad finem tendentia. Jucundissima præterea est iis, qui eam didicerunt, adeo ut hac carere nequeamus. Homo quippe est ut viator in prærupto ambulans monte, cui profunda vallis & infida aqua vicina est, *prudencia* ideo opus est & cum hac amicissimo vinculo conjungenda est *Patientia*.

§. XXVI.

Hanc igitur affectantibus Helenam Stoici id subministrant consilii, ut mature usu doceatur, diligentissime exerceatur, & affectus quotidie relegendur. Duo equidem illa priora admittimus momenta, posterius vero proscribimus, addentes subsidia altioris luminis, hoc est revelationis, de quibus, quoniam in foro versamur Philosophico, heic agere non licet.

§. XXVII.

Omni proinde conatu in id enitendum est, ex sententia Stoicorum, ut quilibet animi motus, nimius rerum extra nos positarum sensus, & falsa doloris æstimatio, in exilium ejiciantur. Sed, ut in aliis; ita
& heic

& heic aberrant. Omnes enim animi motus impedire hominis non est. Divina enim opus est manu, Divino verbo & spiritu, si ex hoc prælio victor discedas, Sensus rerum extra nos positarum debet esse mediocris, sed Stoicorum sensatio est hypocrita, quod etiam de illorum doloris aestimatione pronunciamus. Speciatim vero & nominatim certamen cum tribus illis vitiosis motibus sic dictis cardinalibus Avaritia, ambitione, & voluptate est ineundum, quo hæresin evitemus doctam, atque præstantissimæ hujus virtutis iter ingrediamur.

§. XXVIII.

Licet ergo veritas hæc gaudeat lumine satis splendido, fatendum tamen uno plures *Patientia* dari gradus. Heic enim, ut in aliarum Virtutum exercitio, nihil humani est primo conamine completerum. *Fausis Patientiam* colere initiis, laude dignum est, in illa pergere laudabilius, in illa vero perseverare celebratissimum omni habitum est ævo, quod etiam amœna nos docet experientia.

§. XXIX.

P*atientiam* ergo lumen & cynosuram actionum humanarum, ισχύν, τείχον, & ὄπλον σεφειῶ, nec non τῆς διανοίας ὄψιν, atque θεὸν μέγαν suo modo vere dicimus. *Patientia* enim cum *pietate* & *Prudentia* juncta tantum ceteras superat Virtutes, quantum vitus, ex sententia BIONIS, reliquis antecellit sensibus. Hæc itaque

itaque *Patientia* maximis extollenda est encomiis, ut-
pote quæ summa gaudet utilitate, tam in vita recte,
honeste, & tranquille transigenda, quam etiam in
manuductione ad illud lumen, quod veram nobis pol-
licetur felicitatem, qua ornati hoc tandem no-
strum emblemata erit dulcissimum;

Tandem Patientia Victrix,

S. D. G. S.

